

Інститут наукового прогнозування
кафедра економічної теорії
Львівської комерційної академії
Кримський інститут економіки та
господарського права (Севастопольська філія)
кафедра суспільно-політичних наук
Вінницького національного технічного університету
кафедра філософських та соціальних наук
Чернівецького торговельно-економічного інституту
Київського Національного торговельно-економічного
університету
Хмельницький торговельно-економічний інститут
Поволзький інститут управління ім. П. А. Століпіна
Асоціація „Аналітикум”
Українське товариство російської культури «Русь»
ЦМНС, видавництво «ТК Меганом»

ПИТАННЯ СУЧАСНОЇ НАУКИ І ОСВІТИ

Матеріали XI
Міжнародної наукової
інтернет-конференції
14 – 16 липня 2015 року

Організатори:

Інститут наукового прогнозування (м. Київ)
 кафедра економічної теорії Львівської
 комерційної академії
 кафедра суспільно-політичних наук Вінницького
 національного технічного університету
 кафедра філософських та соціальних наук
 Чернівецького торговельно-економічного
 інституту Київського Національного торговельно-
 економічного університету
 Інститут реклами (м. Київ)
 Кримський інститут економіки та господарського
 права (Севастопольська філія)
 Громадська організація "Асоціація "Аналікум"
 (м. Вінниця)
 Міжнародне товариство прав людини (Українська
 секція)
 Українське товариство російської культури "Русь"
 Центр міжнародного наукового співробітництва,
 видавництво «ТК Меганом»
 Science Index Збірник включено до
 наукометричної бази даних
 «Російський індекс наукового цитування» («РІНЦ
 SCIENCE INDEX»)
 Ліцензійний договір № 776-07/2013К
 від 26.07.2013
 Офіційний сайт
<http://www.int-konf.org>

Founder:

Institute of Scientific Forecasting (Kyiv)
 Department of Economics, Lviv Academy
 of Commerce
 Department of social and political sciences,
 Vinnytsia National Technical University
 Department of Philosophy and Social
 Sciences Chernivtsi Trade and Economics
 Institute Kyiv National Trade and Economic
 University
 Universities' Institute of Advertising (Kyiv)
 Crimean Institute of Economics and
 Commercial Law (Sevastopol branch)
 NGO "Association "Analikum" (Vinnytsia)
 International Society for Human Rights
 (Ukrainian section)
 Ukrainian Society of Russian Culture "Rus"
 Center for International Scientific
 Cooperation, publishing "TK Meganom"
 Registered by «РІНЦ
 SCIENCE INDEX»
 Registration Certificate № 776-07/2013К
 dated 26.07.2013
 Official site
<http://www.int-konf.org>

Оргкомітет:

Башнянин Г. І., доктор економічних наук
 Бабенко А. Г., доктор економічних наук
 Корцієнко В. О., доктор політичних наук,
 академік Української академії політичних наук
 Ореховський В. О., доктор історичних
 наук
 Юрій М. Ф., доктор історичних наук, академік
 Національної Академії Наук України
 Чурюмов К. І. член-кореспондент Національної
 Академії Наук України, академік Нью-Йоркської
 Академії наук
 Жалко-Титаренко В. П., доктор медичних наук
 Чіварькова М. Ю., доктор філософських наук
 Бадалов О. П., кандидат мистецтвознавства

Амурський Б. Е., кандидат педагогічних
 наук, академік МАБЕТ
 Антолович Є. А., кандидат педагогічних
 наук
 Биков О. М., кандидат юридичних наук
 Прищенко С. В., доктор наук у галузі
 дизайну
 Бикова Т. В., кандидат філологічних наук
 Делісюк С. Г., доктор політичних наук,
 Докш О. Ю., кандидат політичних наук
 Коваль Л. М., кандидат економічних наук
 Безаров О. Т., кандидат історичних наук

УДК: 615.825:616.839 – 053.6

ОСОБЛИВОСТІ ФІЗИЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ ДІТЕЙ ШКІЛЬНОГО ВІКУ З АСТЕНО-ВЕГЕТАТИВНИМ СИНДРОМОМ

кандидат наук з фізичного виховання і спорту, Бісмак О. В.
Київський університет імені Бориса Грінченка, Україна, Київ

В статті розглянуто основні підходи до реабілітації дітей шкільного віку, у яких діагностовано астено-вегетативний синдром. Проаналізовано особливості застосування немедикаментозних методів відновлення здоров'я дітей з астено-вегетативним синдромом. Особливу увагу приділено засобам фізичної реабілітації, зокрема лікувальної фізичної культури, лікувальному масажу, та організації фізичного виховання дітей з даною патологією в умовах школи. Підкреслюється важливість розробки нових профілактичних та реабілітаційних програм з диференційованим застосуванням фізичних вправ, методів психокорекції та рухливих ігор для дітей шкільного віку з астено-вегетативним синдромом.

Ключові слова: фізична реабілітація, діти шкільного віку, астено-вегетативний синдром, лікувальна фізична культура, фізичні вправи.

кандидат наук по физическому воспитанию и спорту, Бисмак Е. В.
Особенности физической реабилитации детей школьного возраста с астено-вегетативным синдромом / Киевский университет имени Бориса Гринченко, Украина, Киев

В статье рассмотрены основные подходы к реабилитации детей школьного возраста, у которых диагностирован астено-вегетативный синдром. Проанализированы особенности применения немедикаментозных методов восстановления здоровья детей с астено-вегетативным синдромом. Особое внимание уделено средствам физической реабилитации, в том числе лечебной физической культуре, лечебному массажу, и организации физического воспитания детей с данной патологией в условиях школы. Подчеркивается важность разработки новых профилактических и реабилитационных программ с дифференцированным применением физических упражнений, методов психокоррекции и подвижных игр для детей школьного возраста с астено-вегетативным синдромом.

Ключевые слова: физическая реабилитация, дети школьного возраста, астено-вегетативный синдром, лечебная физическая культура, физические упражнения.

PhD in physical education and sport, Bismak O. V. Peculiarities of physical rehabilitation of children of school age with astheno-vegetative syndrome / Boris Grynchenko Kyiv University, Kyiv, Ukraine

In article the main approaches to the rehabilitation of school-age children with astheno-vegetative syndrome are described. The peculiarities of the application of non-medicamentous techniques for recovery of children health with astheno-vegetative syndrome are analyzed. Special attention to the methods of

physical rehabilitation, including remedial physical culture, remedial massage, and the physical education organization of children with this pathology in the school is given. The importance of the development of new prevention and rehabilitation programs with differentiated application of physical exercises, psychoprophylactic methods and outdoor games for school-age children with astheno-vegetative syndrome is emphasized.

Key words: physical rehabilitation, school-age children, astheno-vegetative syndrome, remedial physical culture, physical exercises.

Вступ. Стан здоров'я дітей є визначальним для здоров'я нації. Здоров'я дітей є інтегральним показником загального благополуччя суспільства, а також тонким індикатором усіх соціальних та екологічних негараздів. У зв'язку з реформуванням системи освіти, що включає ускладнення навчальних програм, появу нових освітніх закладів та педагогічних технологій, особливості значущості набуває збереження здоров'я школярів [1, с. 41-42; 2, с. 111-113].

Обсяг інформації, що безперервно зростає, підвищення розумового навантаження, недостатня фізична активність, недоліки в організації харчування, порушення режиму відпочинку, сну та інших аспектів умов життя приводять до відхилень у стані здоров'я дітей і зменшення функціональних можливостей організму [2, с. 111-113; 3, с. 72-74].

За даними літератури, в Україні погіршення здоров'я школярів супроводжується зростанням у них кількості функціональних розладів, зокрема вегетативних дисфункцій. Дослідження В. Г. Майданника (2006), А. В. Кухарської (2009), В. Г. Бурлай (2013) свідчать, що вегетативні дисфункції виявляються у 20-29% в загальній популяції дітей і зберігаються у 33 % дітей підліткового віку [4, с. 1-3; 5, с. 1-4].

Відомо, що різні функціональні порушення органів і систем у дітей, у тому числі й вегетативні, є факторами, що впливають на їх фізичний та психічний розвиток, особливо в дітей молодшого шкільного віку, коли фізіологічні зміни в дитячому організмі збігаються зі змінами соціальними. Це часто пов'язано з порушеннями адаптаційних реакцій організму дитини (синдромом шкільної дизадаптації), що є результатом взаємодії біологічних, психологічних та соціальних факторів. Тому процес адаптації в цьому періоді має характер стресової реакції. Довготривале перебування в таких умовах сприяє формуванню різноманітних вегетативних дисфункцій, зокрема астено-вегетативного синдрому [4, с. 3-4; 5, с. 4-7; 6, с. 17-19].

Не дивлячись на те, що вивчення вегетативних дисфункцій присвячено досить робіт, проблеми здоров'я дітей шкільного віку висвітлені недостатньо, розроблені програми реабілітації не завжди враховують усі особливості виявленої патології.

Астено-вегетативний синдром найбільш часто є супутнім у дітей з гострими і хронічними інфекційними захворюваннями, вогнищами хронічної, частіше рото- і носоглоткової інфекції, ревматичними хворобами, хронічними захворюваннями органів кровообігу, неінфекційної патологією шлунково-

кишкового тракту, хворобами ендокринної системи й т. д. При цьому прояви астенії, як правило, супроводжуються змінами неврологічного статусу. Так, при астено-вегетативному синдромі у дітей спостерігаються різноманітні вегетативні порушення (прискорене серцебиття, гіпергідроз кистей і стоп, похолодання кінцівок тощо), сенсомоторні розлади (дратівливість, плаксивість, порушення терморегуляції і т.п.), зниження пам'яті, концентрації уваги, інтелектуальної діяльності. Крім того, поряд зі слабкістю, втому, неврологічними порушеннями у дітей з астено-вегетативним синдромом відзначаються зниження апетиту, фізичного розвитку, фізичної витривалості та працездатності, головний біль, запаморочення, розлади сну, процесів адаптації, м'язовий біль та ін. [4, с. 3-4; 7, с. 616-661].

В даний час все більшого значення в комплексному лікуванні дітей з астено-вегетативним синдромом набувають немедикаментозні методи відновлення здоров'я, серед яких, зокрема, залишаються актуальними засоби фізичної реабілітації: лікувальна фізична культура, лікувальний масаж, фізіотерапія, гідрокліматотерапія, загартування, санаторно-курортні засоби відновлення здоров'я дітей, тощо.

На думку багатьох авторів, немедикаментозні методи включають в себе практично всі важливі принципи: нормалізацію способу життя дітей (сон, раціональне харчування, фізична активність, психологічний комфорт), заходи, спрямовані на усунення психотравмуючих ситуацій, бесіди (основна мета яких - роз'яснення суті захворювання, виховання активного ставлення до свого захворювання), активний відпочинок на природі та психотерапію [5, с. 9-13; 8, с. 14-19; 9, с. 15-18].

За даними наукових досліджень більше половини дітей з проявами астено-вегетативного синдрому потребують психологічної корекції та психотерапії. Тому значна кількість робіт науковців присвячена застосуванню методів психотерапії при вегетативній дисфункції у дітей (аутотренінг, методи релаксації, психотренінг). Іноді потрібно сімейна психотерапія, мета якої - нормалізація стосунків у сім'ї, зняття психологічної напруги. Інакше виглядає психокорекція у роботі з маленькими дітьми та школярами молодшого шкільного віку. У ранньому віці дитина схильна до впливу оточення на її психіку й нервову систему. Насамперед - це вплив матері, батька й осіб, які здійснюють догляд за дитиною. У процесі росту і розвитку дитини, відбувається взаємодія вроджених, набутих і соціальних чинників розвитку захворювання. Залежно від найбільш значущого чинника розвитку захворювання і симптоматичних проявів, визначаються методи психологічної допомоги дитині, проводиться консультування батьків [8, с. 14-19; 10, с. 285-286].

Проте недостатньо розробленими залишаються диференційовані програми фізичної реабілітації для дітей з астеновегетативним синдромом з урахуванням віку, рівня фізичної підготовленості, особливостей клінічних проявів. В літературі зустрічаються суперечності щодо послідовного застосування різноманітних комплексів фізичних вправ, методів

психокорекції та фізіотерапевтичних процедур, що і визначає актуальність даного дослідження. Більш глибоке розуміння цих взаємозв'язків сприятиме корекції вегетативних розладів.

Мета дослідження - аналіз сучасних підходів до фізичної реабілітації дітей шкільного віку з астено-вегетативним синдромом.

Методи дослідження. Аналіз та узагальнення даних наукової літератури.

Виклад основного матеріалу. Сучасний стан досліджуваної проблеми свідчить про необхідність виділення чітких критеріїв для підбору комплексного лікування з урахуванням віку дитини, клінічних проявів, причин хвороби, а також психоемоційних особливостей особистості дитини.

Реабілітація дітей з астено-вегетативним синдромом проводиться протягом тривалого часу. Організація реабілітаційного процесу вимагає диференційованого підходу до розробки реабілітаційних програм, тому при розробці профілактично-реабілітаційного комплексу дітям з даною патологією спочатку необхідно визначити реабілітаційний потенціал (оцінка фізичного розвитку дітей, психоемоційного статусу, фізичної та психічної працездатності).

Фізичне виховання дітей, які мають функціональні зміни здоров'я, має свою специфіку, яка обумовлена їх анатомо-фізіологічними і психологічними особливостями. Для занять фізичною культурою в школі діти з астено-вегетативним синдромом за станом здоров'я віднесені до спеціальної медичної групи. Раціонально організовані заходи з фізичного виховання дітей спеціальної медичної групи в режимі дня розширюють функціональні можливості організму дитини, підвищують продуктивність розумової праці, зменшують стомлюваність.

Відомо, що на фізичний розвиток дітей з вегетативними дисфункціями впливає сукупність факторів ризику, серед яких не тільки медико-біологічні (спадкові, фізичний розвиток при народженні, тощо), але й фактори способу життя (фізична активність дитини, взаємовідносини в сім'ї, збалансованість харчування, шкільні навантаження) [11, с. 27-30].

Так, в роботах Кухарської А. В. (2009) зазначається, що у дітей з вегетативними дисфункціями відмічаються порушення фізичного розвитку за рахунок відхилень темпів росту та маси тіла, що супроводжується гетерохронністю та дисгармонійністю фізичного розвитку. З метою корекції порушень стану здоров'я дітей з вегетативними дисфункціями, порушень фізичного розвитку, фізичної та психічної працездатності автор рекомендує комплекс профілактичних та реабілітаційних заходів, який включав кінетотерапію, психотерапію та фітотерапію [5, с. 9-13; 11, с. 27-30].

Головна увага має бути приділена особливостям захворювання дітей і функціональним можливостям організму кожної дитини. При організації занять з фізичної культури у дітей з вегетативними дисфункціями необхідно дотримуватися визначеного дозування фізичного навантаження в залежності від віку дитини, рівня фізичного розвитку та фізичної підготовленості. При цьому фізичне навантаження регулюється вчителем, а саме: підбір вправ,

послідовність, кількість повторень і т.д. Вирішуючи завдання заняття, вчитель повинен тісно співпрацювати з лікарем і батьками учнів [11, с. 27-30; 12, с. 74-80].

В дослідженнях Бурлай В. Г. (2001), Хайтович М. В. (1996) пропонується застосовувати у комплексній реабілітації дітей з астено-вегетативним синдромом різні методи психокорекції та релаксаційну гімнастику в залежності від клінічного перебігу вегетативних дисфункцій у дітей та індивідуальних особливостей дитини. Виявлено, що під час аутогенного тренування підвищується тонуc симпатичного відділу вегетативної нервової системи, поліпшується стан адаптаційно-приспосувальних механізмів у дітей, знижується гіперсимпатикотонічна вегетативна реактивність [8, с. 12-19; 9, с. 15-18].

Бабіна Л. М. зі співавторами (2007) рекомендують застосовувати метод психофізіологічного тренінгу з біологічно зворотним зв'язком у дітей з синдромом вегетативної дисфункції, який кардинально змінює управління центрами вегетативної регуляції та створює нові поведінкові стереотипи хворого в стресових ситуаціях [13, с. 91-93].

В санаторно-курортних умовах як реабілітаційна терапія використовують кліматотерапію, дієтотерапію, лікувальну фізичну культуру, масаж, вітамінотерапію та інші методи. Відмічається, що відмінність комплексів полягає у вживаних залежно від характеру виявлених вегетативних дисфункцій складу ванн (штучні газові ванни на морській воді з додаванням різних компонентів – лавандові, хвойні, перлинні, йодо-бромні), питних мінеральних вод (Лужанська, Поляна Квасова, Поляна Купіль, Миргородська, Одеська), інгаляцій з використанням трав, грязьових аплікацій, електропроцедур (лазеро- і магнітотерапія, УВЧ, УФО, ультразвук та ін.) [7, с. 730-739; 14, с. 49-54].

Поширенням методом корекції астено-вегетативного синдрому є лікувальна фізична культура, проте диференційованих методик лікувальної фізичної культури для дітей з даною патологією ще не достатньо. Фізичні вправи стимулюють функціональну діяльність усіх основних систем організму і призводять до розвитку функціональної адаптації. Фізичні вправи, впливаючи на реактивність хворого, змінюють як загальну реакцію, так і місцево її прояв [11, с. 27-30; 12, с. 22-29].

Відомо, що лікувально-профілактична дія фізичних вправ проявляється на різних рівнях: неспецифічна (патогенетична) дія полягає в стимуляції моторно-вісцеральних рефлексів та ін.; активізація фізіологічних функцій (пропріорецептивної аферентації, гуморальних процесів та ін.); адаптивна (компенсаторна) дія на функціональні системи; стимуляція морфо-функціональних порушень (регенерація); нормалізація психоемоційного стану, кислотно-лужної рівноваги, метаболізму та ін.; функціональна адаптація до шкільних та фізичних навантажень, попередження ускладнень захворювання [11, с. 27-30; 12, с. 22-29].

Фізичні вправи безпосередньо із навантаженням м'язової системи впливають на центральну нервову та серцево-судинну системи. ЛФК сприяє підвищенню пристосувальних реакцій організму, нормалізації процесів гальмування та збудження в корі та підкіркових областях центральної нервової системи, тренуванню органів кровообігу, перової та м'язової систем. ЛФК підсилює скорочувальну функцію серця, підвищує судинний тонуc, поліпшує обмінні процеси, підсилює кровообіг, регулюючи дихання та ритмічне скорочення та розслаблення м'язів.

На заняттях з фізичної культури в школі рекомендується застосовувати комплекси фізичних вправ, спрямовані на оптимізацію регуляції вегетативних функцій організму дітей. У комплекси включаються фізичні вправи для зміцнення серцево-судинної і дихальної систем організму, коригувальні вправи, рухливі ігри, а також вправи, спрямовані на розвиток творчої ініціативи, підкріплені створенням ситуації успіху дитини в процесі занять фізичними вправами, в тому числі релаксаційного характеру.

Крім того, у дітей з різко вираженими проявами вегетативної дисфункції реабілітаційна програма доповнюється заняттями фізичними вправами у позаурочний час з батьками (ранкова гімнастика, вечірні прогулянки, загартування) [12, с. 74-80; 14, с. 49-54].

Звертають на себе увагу дані про застосування масажу в комплексній реабілітації дітей з астено-вегетативним синдромом відводиться значне місце. Послідовність застосування масажу і ЛФК має важливе значення. Нервова система першою сприймає механічне подразнення, що наноситься шкірі пацієнта руками масажиста під час масажу. Застосовуючи різні масажні прийоми, міняючи їх силу і тривалість впливу, можна змінювати функціональний стан кори головного мозку, знижувати або підвищувати збудливість центральної нервової системи, підсилювати або оживляти втрачені рефлекси, поліпшувати харчування і газообмін нервових волокон і провідність нервових імпульсів [12, с. 74-80].

При побудові занять фізичними вправами доцільно чергувати фізичні та розумові навантаження. Дітям рекомендується займатися ранковою гімнастикою. Сприятливий вплив на дітей надають катання на лижах, ковзанах, дозована ходьба, гра в настільний теніс, бадмінтон.

На думку деяких вчених, велике значення для дітей молодшого та середнього шкільного віку з астеновегетативним синдромом мають рухливі ігри з тонізуючим психофізичним навантаженням, які застосовують безпосередньо на заняттях з фізичної культури, так і впродовж дня в школі. Під час рухливих ігор у дітей розвиваються увага і спритність, точність і швидкість реакції координації складних рухів; використовуються елементи з рівноваги, ігри-естафети тощо. При проведенні рухливих ігор необхідно враховувати функціональний стан дітей, інтереси та їх рівень фізичної підготовленості [11, с. 27-30; 15, с. 239-241].

В окремих роботах науковців наголошується на ефективності водних процедур в реабілітації дітей з ВСД. Рекомендують плавання, контрастні ванни, віяловий і циркулярний душ [12, с. 74-80; 14, с. 49-54].

В літературних джерелах відмічається, що при розробці комплексів фізичних вправ для дітей з астено-вегетативним синдромом необхідно враховувати протипоказання: протипоказані вправи на тренажерах, де голова виявляється нижче рівня грудей, заняття східними единоборствами, силовою гімнастикою, аеробікою з високими стрибками, сальто, які надають значне навантаження на серцево-судинну систему. Слід уникати вправ з великою амплітудою рухів голови і тулуба, різких та швидких рухів, вправ з тривалим статичним зусиллям. Крім того, під час занять фізичною культурою в школі необхідно проводити лікарсько-педагогічні спостереження на кожному уроці фізичної культури (пульсометрія, спостереження за зовнішніми ознаками втоми) [12, с. 74-80; 14, с. 49-54].

Висновки. Зростання поширення вегетативних дисфункцій серед дітей та підлітків свідчить про необхідність розробки нових диференційованих реабілітаційно-профілактичних програм для дітей із застосуванням різних засобів фізичної реабілітації, методів психотерапії, засобів загарування, рухливих ігор з активним залученням до процесу відновлення здоров'я дітей лікарів, фахівців з фізичної реабілітації, психотерапевтів, вчителів шкіл та батьків. Необхідно враховувати інтереси дітей до певних видів оздоровчої фізичної культури та активно використовувати їх на уроках фізичної культури в умовах спеціальної медичної групи в школі та в позаурочний час. У перспективі розробка програми фізичної реабілітації для дітей з різними формами вегето-судинної дистонії в умовах спеціальної медичної групи.

Література:

1. Тяжка О. В. Сучасні особливості стану здоров'я дітей молодшого та середнього шкільного віку м. Києва / О. В. Тяжка, Л. М. Казакова, О. А. Строй, М. М. Васюкова, А. М. Антошкіна, Т. О. Вакуловська, Т. О. Трофіменко // *Здоров'я ребенка*. - №4 (31). - 2011. - С. 41-44.
2. Няньковський С. Л. Стан здоров'я школярів в Україні / С. Л. Няньковський, М. С. Яцула, М. І. Чикайло, І. В. Пасечник // *Здоров'я ребенка*. - №5 (40). - 2012. - С. 111-113.
3. Неділько В. П. Стан фізичного здоров'я дітей шкільного віку та шляхи його підвищення / В. П. Неділько, Т. М. Камінська, С. А. Руденко, Л. П. Пінчук // *Перинатологія и педиатрия*. - 2009. - № 2. - С. 72-74.
4. Бурлай В. Г. Вегетативні дисфункції у дітей (діагностика та лікування): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра мед. наук: спец. 14.01.10 «Педіатрія» / В. Г. Бурлай. - К., 2001. - 29 с.
5. Кухарська А. В. Профілактичні та реабілітаційні заходи у дітей з вегетативними дисфункціями на початку навчання у школі: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. мед. наук: спец. 14.01.10 «Педіатрія» / А. В. Кухарська. - К., 2009. - 20 с.

6. Яцула М. С. Синдром шкільної дизадаптації: актуальність проблеми в першокласників / М. С. Яцула, С. Л. Няньковський // *Педіатрія, акушерство та гінекологія*. - 2008. - № 1(425). - С. 17-19.
7. Вейн А. М. Вегетативные расстройства: клиника, диагностика, лечение / А. М. Вейн. - М.: ООО «Медицинское информационное агентство», 2003. - 752 с.
8. Хайтович М. В. Ефективність психотерапії і релаксаційної гімнастики в комплексному лікуванні вегетативних дисфункцій у дітей: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. мед. наук: спец. 14.01.10 «Педіатрія» / М. В. Хайтович. - К., 1996. - 24 с.
9. Малиновська Н. О. Диференційована терапія дітей із вегето-судинними дисфункціями з урахуванням неспецифічних адаптаційних реакцій організму: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. мед. наук: спец. 14.01.10 «Педіатрія» / Н. О. Малиновська. - К., 2011. - 20 с.
10. Зиматкина О. С. Психологические типы у детей подросткового возраста / О. С. Зиматкина // *Материалы III съезда психиатров и наркологов республики Беларусь*. - Минск, 2009. - С. 285-286.
11. Кухарська А. В. Особливості фізичного розвитку дітей молодшого шкільного віку з вегетативними дисфункціями / А. В. Кухарська // *Педіатрія, акушерство та гінекологія*. - № 3. - 2009. - С. 27-30.
12. Бісмак О. В. Лікувальна фізична культура у спеціальних медичних групах / О. В. Бісмак. - Харків: Стиль-Іздат, 2010. - 202 с.
13. Бабина Л. М. Разработка методики реабилитации детей с синдромом вегетативной дисфункции с применением тренинга биологической обратной связью / Л. М. Бабина, Е. А. Ефимова, В. В. Котляров // *Вестник новых медицинских технологий*. - 2007. - Т. XIV, № 2 - С. 91-93.
14. Нагорная Н. В. Пути улучшения качества жизни детей с вегето-сосудистой дисфункцией / Н. В. Нагорная, А. В. Дубовая, Е. В. Бордюгова, И. Ю. Муравская, В. Н. Кислица, А. А. Бурла, К. В. муравская // *Современная педиатрия*. - 2013. - №2. - С. 49-54.
15. Нарзулаев С. Б. Подвижные игры в системе физического воспитания детей специальных медицинских групп / С. Б. Нарзулаев, Н. А. Петухов // *Мир науки, культуры, образования*. - 2012. - №6(37). - С. 239-241.

References:

1. Tiazhka O. V. Suchasni osoblyvosti stanu zdorovia ditei molodshoho ta serednoho shkilnoho viku m. Kyieva / O. V. Tiazhka, L. M. Kazakova, O. A. Stroi, M. M. Vasinkova, A. M. Antoshkina, T. O. Vakulovska, T. O. Trofimenko // *Zdorove rebenka*. - №4 (31). - 2011. - S. 41-44.
2. Niankovskiy S. L. Stan zdorovia shkoliariv v Ukraini / S. L. Niankovskiy, M. S. Yatsula, M. I. Chykailo, I. V. Pasechniuk // *Zdorove rebenka*. - №5 (40). - 2012. - S. 111-113.
3. Nedilko V. P. Stan fizychnoho zdorovia ditei shkilnoho viku ta shliakhy yoho pidvyshchennia / V. P. Nedilko, T. M. Kaminska, S. A. Rudenko, L. P. Pinchuk // *Perynatolohiia yu pedyatriia*. - 2009. - № 2. - S. 72-74.

4. Burlai V. H. *Vehetativni dysfunktsii u ditei (diahnostyka ta likuvannia): avtoref. dys. na zdobuttia nauk. stupenia d-ra med. nauk: spets. 14.01.10 «Pediatriia» / V. H. Burlai. - K., 2001. - 29 s.*
5. Kukharska A. V. *Profilaktychni ta reabilitatsiini zakhody u ditei z vehetativnymy dysfunktsiiamy na pochatku navchannia u shkoli: avtoref. dys. na zdobuttia nauk. stupenia kand. med. nauk: spets. 14.01.10 «Pediatriia» / A. V. Kukharska. - K., 2009. - 20 s.*
6. Yatsula M. S. *Syndrom shkilnoi dyzadaptatsii: aktualni problemy v pershoklasnykiv / M. S. Yatsula, S. L. Niunkovskiy // Pediatriia, akushestvo ta hinekolohiia. - 2008. - № 1(425). - S. 17-19.*
7. Veyn A. M. *Vegetativnye rasstroystva: klinika, diagnostika, lechenie / A. M. Veyn. - M.: OOO «Meditsinskoe informatsionnoe agentstvo», 2003. - 752 s.*
8. Khaitovych M. V. *Efektivnist psykhoterapii i relaksatsiinoi himnastyky v kompleksnomu likuvanni vehetativnykh dysfunktsii u ditei: avtoref. dys. na zdobuttia nauk. stupenia kand. med. nauk: spets. 14.01.10 «Pediatriia» / M. V. Khaitovych. - K., 1996. - 24 s.*
9. Malynovska N. O. *Dyferentsiiovana terapiia ditei iz veheto-sudynnymy dysfunktsiiamy z urakhuvanniam nespetsyfichnykh adaptatsiinykh reaktsii orhanizmu: avtoref. dys. na zdobuttia nauk. stupenia kand. med. nauk: spets. 14.01.10 «Pediatriia» / N. O. Malynovska. - K., 2011. - 20 s.*
10. Zimatkina O. S. *Psikhologicheskie tipy u detey podrostkovogo vozrasta / O. S. Zimatkina // Materialy III sezda psikhiatrov i narkologov respubliky Belarus. - Minsk, 2009. - S. 285-286.*
11. Kukharska A. V. *Osoblyvosti fizychnoho rozvytku ditei molodshoho shkilnoho viku z vehetativnymy dysfunktsiiamy / A. V. Kukharska // Pediatriia, akushestvo ta hinekolohiia. - № 3. - 2009. - S. 27-30*
12. Bismak O. V. *Likovalna fizychna kultura u spetsialnykh medychnykh hrupakh / O. V. Bismak. - Kharkiv: Styl-Izdat, 2010. - 202 s.*
13. Babina L. M. *Razrabotka metodiki reabilitatsii detey s sindromom vegetativnoy dysfunktsii s primeneniem treninga biologicheskoy obratnoy svyazy / L. M. Babina, Ye. A. Yefimova, V. V. Kotlyarov // Vestnik novykh meditsinskikh tekhnologiy. - 2007. - T. KhIV, № 2 - S. 91-93.*
14. Nagornaya N. V. *Puti uluchsheniya kachestva zhizni detey s vegeto-sosudistoy dysfunktsiyei / N. V. Nagornaya, A. V. Dubovaya, Ye. V. Bordyugova, I. Yu. Muravskaya, V. N. Kislitsa, A. A. Burla, K. V. muravskaya // Sovremennaya pediatriya. 2013. - №2. - S. 49-54.*
15. Narzulaev S. B. *Podvizhnye igry v sisteme fizicheskogo vospitaniya detey spetsialnykh meditsinskikh grupp / S. B. Narzulaev, N. A. Petukhov // Mir nauki, kultury, obrazovaniya. - 2012. - №6(37). - S. 239-241.*

РОЗДІЛ IV. ПИТАННЯ ІСТОРІЇ ТА МИСТЕЦТВА

УДК: 613:001:[378. 4 (477.63)(091)] «1922/1941»

**ВНЕСОК УЧЕНИХ-ГІГІЄНІСТІВ ДНІПРОПЕТРОВСЬКОГО
МЕДИЧНОГО ІНСТИТУТУ В РОЗВИТОК ГІГІЄНИ ЯК НАУКИ ТА
ПРЕДМЕТУ ВИКЛАДАННЯ В УКРАЇНІ В МІЖВОЄННИЙ ПЕРІОД
(1922-1941 рр.)**

кандидат історичних наук, Товкун Л. П.

ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди», Україна, Переяслав-Хмельницький

У статті висвітлено внесок учених-гігієністів Дніпропетровського медичного інституту в розвиток гігієни як науки та предмету викладання в Україні в міжвоєнний період (1922-1941 рр.). Визначено, що такі науковці, як професора М. В. Донич, Л. В. Громашевський, Л. М. Горовиц-Власова, С. С. Каган, М. М. Мусерський, Б. М. Шкляр сприяли розвитку нових напрямів гігієни, творчо розвиваючи кращі традиції вітчизняної та світової науки й основоположників гігієни.

Ключові слова: Дніпропетровський медичний інститут, кафедра, гігієна, М. В. Донич, Л. В. Громашевський, Л. М. Горовиц-Власова, С. С. Каган, М. М. Мусерський, Б. М. Шкляр.

кандидат исторических наук, Товкун Л. П. Вклад ученых-гигиенистов Днепровского медицинского института в развитие гигиены как науки и предмета преподавания в Украине в межвоенный период (1922-1941 гг.) / ГВУЗ «Переяслав-Хмельницкий государственный педагогический Университет имени Григория Сковороды», Украина, Переяслав-Хмельницкий

В статье освещены вклад ученых-гигиенистов Днепровского медицинского института в развитие гигиены как науки и предмета преподавания в Украине в межвоенный период (1922-1941 гг.). Определено, что такие ученые, как профессора М. В. Донич, Л. В. Громашевский, Л. М. Горовиц-Власова, С. С. Каган, М. М. Мусерский, Б. М. Шкляр способствовали развитию новых направлений гигиены, творчески развивая лучшие традиции отечественной и мировой науки и основоположников гигиены.

Ключевые слова: Днепровский медицинский институт, кафедра, гигиена, М. В. Донич, Л. В. Громашевский, Л. М. Горовиц-Власова, С. С. Каган, М. М. Мусерский, Б. М. Шкляр.

PhD in Historical Sciences, Tovkun L. The contribution of scientists-hygienists Dnepropetrovsk Medical Institute in the development of hygiene as a science and a subject of instruction in Ukraine in the interwar period (1922-1941 y.) / State Higher Educational Establishment «Pereyaslav-Khmelnytsky State Pedagogical University named after Hryhorii Skovoroda», Ukraine, Pereyaslav-Khmelnytsky.

ЗМІСТ

РОЗДІЛ I. ПИТАННЯ ЕКОНОМІКИ ТА ПРАВА

АКТУАЛЬНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ МАТЕМАТИЧНИХ МЕТОДІВ У ФОРМУВАННІ ПЛАНУ СІМЕЙНОГО БЮДЖЕТУ Бабенко І. С.	2
ОРГАНІЗАЦІЙНО-ФІНАНСОВИЙ МЕХАНІЗМ СПОЖИВЧОГО КРЕДИТУВАННЯ Залізецька Л. М.	8
РОЛЬ SWOT-АНАЛІЗУ В ОБГРУНТУВАННІ ПЕРСПЕКТИВ РОЗВИТКУ ФАРМАЦЕВТИЧНИХ ПІДПРИЄМСТВ Кушер В. О.	13
ОСОБЛИВОСТІ ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В УКРАЇНІ Майданюк Є. В.	20
ПРОГРАМНО-ЦІЛЬОВИЙ ПІДХІД ДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОДОВОЛЬЧОЇ БЕЗПЕКИ РЕГІОНУ Міляр Л. Ф.	25
УДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ І МЕТОДИКИ ОБЛІКУ, АУДИТУ І АНАЛІЗУ ОПЕРАЦІЙ НА ПОТОЧНИХ РАХУНКАХ У БАНКУ Рябокін І. В.	32
ПОВОДЖЕННЯ З ПОВІЧНИМИ ПРОДУКТАМИ ТВАРИННОГО ПОХОДЖЕННЯ: СУБСІДІАРНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЗАКОНОДАВСТВОМ ПРО ВІДХОДИ Трегуб О. А.	37

РОЗДІЛ II. ПИТАННЯ СУЧАСНИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ЛОГІЧНОГО АНАЛІЗУ ОНТОЛОГІЙ З ТИПІЗОВАНИМИ ВИРАЗАМИ Каплунов А. В., Луцинос А. Г.	44
ПЕРСИСТЕНТНІ СТРУКТУРИ ДАНИХ Руссін О. С.	51
ЗАХИСТ В ХМАРНИХ СЕРЕДОВИЩАХ Діггар М. М., Руссін О. С.	56
ПОКРАЩЕНА МЕТОДОЛОГІЯ ЕКСТРЕМАЛЬНОГО ПРОГРАМУВАННЯ Шуть В. А.	62
РОЗДІЛ III. ПИТАННЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК ТА ПСИХОЛОГІЇ	
ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ЗАСОБИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ДИЗАЙНЕРІВ ДО РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНОЇ КАР'ЄРИ кандидат педагогічних наук, Алексеева С. В.	67
ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ ФЕНОМЕНА СУБ'ЄКТНОСТІ ЯК КАТЕГОРІЇ СУЧАСНОЇ НАУКИ кандидат педагогічних наук, Григор'єва В. В.	73
НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНИЙ ПРОЦЕС ВИЩОГО ВІЙСЬКОВОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ В КОНТЕКСТІ ФОРМУВАННЯ ЙОГО БЕЗПЕЧНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА Нечипор Н. М.	80
ОСОБЛИВОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ АГРОТЕХНІКІВ В АГРАРНИХ КОЛЕДЖАХ Погоріла Н. І.	88

КОЛЬБОВА КОНЦЕПТУАЛІЗАЦІЯ СВІТУ ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ (НА МАТЕРІАЛІ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ) кандидат філологічних наук, Соломаха А. В.	94
ЗОВНІШНІ ЧИННИКИ РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ У ЖІНОК-ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ: ФЕНОМЕН «СКЛЯНОЇ СТЕЛІ» ТА «РЕВЕРСИВНОГО ГЕНДЕРНОГО СТЕРЕОТИПУ» кандидат психологічних наук, Правдивець Н. О.	101
ДОСЛІДЖЕННЯ САМОІЗНАННЯ ЯК КОМПОНЕНТІВ ОСНОВИ САМОРОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ Турлакова Н. Б.	107
ОСОБЛИВОСТІ ФІЗИЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ ДІТЕЙ ШКІЛЬНОГО ВІКУ З АСТЕНО-ВЕГЕТАТИВНИМ СИНДРОМОМ кандидат наук з фізичного виховання і спорту, Бісмак О. В.	114
РОЗДІЛ ІV. ПИТАННЯ ІСТОРІЇ ТА МИСТЕЦТВА	
ВІСНОК УЧЕНИХ-ГІГІЄНІСТІВ ДНІПРОПЕТРОВСЬКОГО МЕДИЧНОГО ІНСТИТУТУ В РОЗВИТОК ГІГІЄНИ ЯК НАУКИ ТА ПРЕДМЕТУ ВИКЛАДАННЯ В УКРАЇНІ В МІЖВОЄННИЙ ПЕРІОД (1922-1941 рр.) кандидат історичних наук, Товкун Л. П.	123
ВІДОБРАЖЕННЯ В ЖУРНАЛІ «НАУКА І СУСПІЛЬСТВО» ДОСЯГНЕНЬ ВІТЧИЗНЯНОЇ НАУКИ І ТЕХНІКИ В ПІЗНАННІ КОСМОСУ кандидат історичних наук, Логвинюк Т.	132
ОСНОВНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ ПАПЕРОВОЇ ПЛАСТИКИ ТА ОРИГАМІ В КУЛЬТУРІ ЯПОНІЇ Мисак М. Й.	137

Збірник наукових праць

Підписано до друку 20.07.2015
Формат 60x84/16. Гарн. Times New Roman.
Папір офсетний. Друк різнографія.
Тираж 300пр.

ТОВ „ТК Меганом”. Свідоцтво ДР №325712
02192, м. Київ, вул. Юності 9/144.
т/ф. +38044-525-62-99
e-mail: intkonf@gmail.com